

Email: vugianghq@gmail.com

ĐỀ HỌC SINH GIỎI NGỮ VĂN 9

Năm học: 2024-2025

I. Đọc – hiểu (6.0 điểm): Đọc văn bản sau và trả lời các câu hỏi:

Hòn đá có thể cho lửa, cành cây có thể cho lửa. Nhưng chỉ có con người mới biết nuôi lửa và truyền lửa. Lửa xuất hiện khi có tương tác, ít ra là hai vật thể tạo lửa. Lửa là kết quả của số nhiều. Cô bé bán diêm là số đơn. Cô đã chết vì thiếu lửa. Để rồi từ đó loài người đã cảnh giác thấp nển suốt mùa Giáng sinh để cho không còn em bé bán diêm nào phải chết vì thiếu lửa.

Nước Việt hình chữ “S”, hiện thân của số nhiều, lẽ nào không biết nuôi lửa và truyền lửa, lẽ nào thiếu lửa? Không có lửa, con rồng chẳng phải là rồng, chỉ là con giun, con rắn. Không có lửa làm gì có “nồng” nàn, “nhiệt” tâm! Làm gì có “sốt” sáng, “nhiệt” tình, đuốc tuệ! Làm gì còn “nhiệt” huyết, “cháy” bỏng! Sẽ đâu rồi “lửa” yêu thương? Việc mẹ cha, việc nhà, việc nước, làm gì với đôi vai lạnh lẽo, ơ hờ? Không có lửa em lấy gì “hun” đúc ý chí, “nấu” sừ sôi kinh? Em... sống đời thực vật vô tri như lưng cây, mắt lá, đầu cành, thân cỏ.... Cho nên: Biết ủ lửa để giữ nhân cách – người, nhân cách – Việt. Tuổi trẻ là mùa xuân của xã hội. Thế nhưng: Nếu không có lửa làm sao thành mùa xuân?”.

(Trích *Thấp mình để sang xuân*, Nhà văn Đoàn Công Lê Huy)

Câu 1. Trong văn bản, tác giả đã nhắc đến câu chuyện nào của nhà văn Andecxen?

Câu 2. Theo văn bản, chỉ có đối tượng nào mới biết nuôi lửa và truyền lửa?

Câu 3. Chỉ ra tác dụng của dấu ngoặc kép trong câu: Không có lửa em lấy gì “hun” đúc ý chí, “nấu” sừ sôi kinh?

Câu 4. Anh/chị hiểu như thế nào về nghĩa của cụm từ *Biết ủ lửa* trong câu: *Biết ủ lửa để giữ nhân cách – người, nhân cách – Việt*?

Câu 5. Chỉ ra và phân tích giá trị biểu đạt của biện pháp tu từ nổi bật trong hai câu văn sau: *Hòn đá có thể cho lửa, cành cây có thể cho lửa. Nhưng chỉ có con người mới biết nuôi lửa và truyền lửa.*

Câu 6: Thông điệp tâm đắc nhất anh/chị rút ra được từ văn bản trên là gì?

II. Viết (14.0 điểm)

Câu 1 (4.0 điểm)

Viết đoạn văn (khoảng 200 chữ) trình bày suy nghĩ của anh/chị về ý kiến nêu ở phần đọc - hiểu: *Nếu không có lửa làm sao thành mùa xuân?*

Câu 2 (10.0 điểm)

M.Gorki cho rằng: *Văn học giúp con người hiểu được bản thân mình, nâng cao niềm tin vào bản thân mình và làm nảy nở ở con người khát vọng hướng tới chân lý.* Anh / chị hiểu ý kiến trên như thế nào? Bài thơ *Khát vọng* của Phạm Minh Tuấn đã làm nảy nở ở con người khát vọng hướng tới chân lý như thế nào?

Khát vọng

(Phạm Minh Tuấn)

*Hãy sống như đời sống để biết yêu nguồn cội
 Hãy sống như đồi núi vươn tới những tầm cao
 Hãy sống như biển trào, như biển trào để thấy bờ bến rộng
 Hãy sống như ước vọng để thấy đời mệnh mông*

*Và sao không là gió, là mây để thấy trời bao la
 Và sao không là phù sa rót mỡ màu cho hoa
 Sao không là bài ca của tình yêu đôi lứa
 Sao không là mặt trời gieo hạt nắng vô tư*

*Và sao không là bão, là giông, là ánh lửa đêm đông
 Và sao không là hạt giống xanh đất mẹ bao dung
 Sao không là đàn chim gọi bình minh thức giấc
 Sao không là mặt trời gieo hạt nắng vô tư*

** Chú thích:*

- Nhạc sĩ Phạm Minh Tuấn quê gốc ở vùng đất cách mạng huyện Xuân Trường, tỉnh Nam Định. Tên tuổi của ông đã trở nên gần gũi, thân quen với người yêu nhạc. Có những bản nhạc đã ghi sâu vào lòng người như “**Bài ca không quên**” “**Đất nước**”, “**Dấu chân phía trước**”... Nhạc của ông không kỳ bí, không cao siêu, khó hiểu mà rất gần gũi, dễ hát. Ông thường dùng thơ để phổ nhạc, nên lời nhạc ngắn gọn nhưng súc tích, len lỏi sâu vào tâm hồn người nghe. Cuộc sống là nguồn cảm hứng vô tận trong ông, tình yêu quê hương, đất nước là đề tài quen thuộc với ông.

- Được sáng tác từ mùa xuân năm 1985, phổ nhạc từ ý bài thơ “Nhờ Đảng, tôi biết được” của Đặng Việt Lợi, ca khúc “Khát vọng” vẫn luôn giữ được sự tươi mới, hùng hực khí thế và đầy tính thời sự. Ca khúc đã đi vào lòng người nghe mấy chục năm qua khiến lòng ta xôn xang, xao xuyến.

HƯỚNG DẪN CHẤM

ĐỌC – HIỂU		
Câu	Nội dung cần đạt	Điểm
1	Trong văn bản, tác giả đã nhắc đến câu chuyện của nhà văn Andecxen là “Cô bé bán diêm”	0.5
2	Theo văn bản, chỉ có con người mới biết nuôi lửa và truyền lửa.	0.5
3	Tác dụng của dấu ngoặc kép trong câu là: Đánh dấu những từ ngữ được dùng với ý nghĩa đặc biệt.	0.5
4	Nghĩa của cụm từ <i>Biết ủ lửa</i> trong câu là biết nhen nhóm, nuôi dưỡng lửa trong tâm hồn mình – ngọn lửa của đam mê, khát vọng, của niềm tin, ý chí, nghị lực vươn lên trong cuộc sống, ngọn lửa của tình yêu thương.	1.0
5	- Chỉ ra được biện pháp tu từ ẩn dụ qua hình ảnh “lửa” - Giá trị biểu đạt: + Đoạn văn thêm sinh động, hấp dẫn, giàu sức gợi. + Hình ảnh “lửa” gợi nhiệt huyết, đam mê, khát vọng, ý chí, niềm tin,	0.5 1.0

	là tình yêu thương mãnh liệt...của con người, ngọn lửa ấy được con người nuôi dưỡng trong tâm hồn và có thể lan tỏa sang người khác.	
6	Thông điệp tâm đắc nhất: - Mỗi người cần nhen nhóm, nuôi dưỡng ngọn lửa đam mê, khát vọng, dám sống hết mình, dám theo đuổi ước mơ, hoài bão bằng ý chí nghị lực, vượt qua khó khăn trở ngại...	1.0
	- Con người sống cần có ngọn lửa của tình yêu thương, nhân ái. Ngọn lửa ấy giúp ta làm nên giá trị nhân cách con người.	1.0
VIẾT		
Câu	Nội dung cần đạt	Điểm
1	<i>a. Đảm bảo thể thức, dung lượng yêu cầu của đoạn văn. Cách diễn đạt độc đáo, có suy nghĩ riêng về vấn đề nghị luận. Đảm bảo chuẩn chính tả, ngữ pháp, ngữ nghĩa Tiếng Việt.</i>	0.5
	<i>b. Xác định đúng vấn đề nghị luận:</i> Nếu không có lửa sao thành mùa xuân.	0.5
	<i>c. Triển khai vấn đề nghị luận theo một trình tự hợp lí, lập luận chặt chẽ, dẫn chứng thuyết phục. Sau đây là một số gợi ý:</i>	3.0
	+ Mùa xuân – mùa khởi đầu một năm, mùa để vạn vật hồi sinh, trỗi dậy. Yếu tố làm nên mùa xuân của đất trời là sức sống; còn yếu tố làm nên mùa xuân của cuộc đời, của con người là lửa. + Lửa là nhiệt huyết, khát vọng, đam mê; là ý chí, nghị lực, niềm tin; là tình yêu thương của con người với con người... - <i>Bàn luận</i> + Có lửa để con người mạnh mẽ, tự tin, dám nghĩ, dám làm, dám theo đuổi ước mơ, hoài bão. Có lửa con người mới sống hết mình trong cháy khát, đam mê. Có lửa để con người sống Người hơn, nhân văn hơn. Lửa thôi thúc ta vươn tới những tầm cao mới, lửa làm nảy nở những búp chồi hạnh phúc ... + Nếu lửa chỉ cháy trong một cá nhân chẳng khác nào một ngọn nến le lói trong bóng đêm. Ngọn lửa phải lan tỏa, chúng ta cùng cháy mới có thể thắp lên “mùa xuân”. <i>(Dẫn chứng minh họa)</i> + Phê phán một bộ phận giới trẻ sống hời hợt, ảo tưởng, thiếu “lửa” không có ước mơ, hoài bão, ru mình trong vỏ bọc sẽ luôn gặp thất bại trên đường đời. + Luôn giữ trong mình ngọn lửa của niềm đam mê, của khát khao hi vọng, của tình yêu thương... + Đừng bao giờ chán nản và bỏ cuộc khi gặp khó khăn, thành công chỉ đến khi ta có sự nỗ lực không ngừng nghỉ, sự kiên định vững vàng và thời gian. Hãy ủ ngọn lửa trong ta mùa xuân nhất định sẽ về bởi "Phải biến mình thành một ngọn lửa, ta mới có thể làm bừng lên ánh	

	sáng của thành công".	
2	<i>a. Đảm bảo cấu trúc của một bài văn nghị luận văn học. Không mắc lỗi chính tả, diễn đạt, có sự sáng tạo, lập luận chặt chẽ, văn phong trong sáng..</i>	1.0
	<i>b. Xác định đúng vấn đề nghị luận:</i> Chức năng giáo dục của văn chương, làm sáng tỏ qua đoạn trích “ Khát vọng” của Phạm Minh Tuấn	0.5
	<i>c. Triển khai vấn đề nghị luận thành các luận điểm; thể hiện cảm nhận sâu sắc và vận dụng tốt các thao tác lập luận; có sự kết hợp chặt chẽ giữa lí lẽ với dẫn chứng, văn phong trong sáng. Có thể triển khai theo hướng sau:</i> * Giải thích: - Ý kiến của M.Gorki bàn về chức năng nhận thức và giáo dục của văn chương. + Đối tượng phản ánh của văn học: đời sống xã hội và con người. + “ <i>Văn học giúp con người hiểu được bản thân mình, nâng cao niềm tin vào bản thân mình</i> ”: Tác phẩm văn học là kết tinh quá trình lao động sáng tạo nghệ thuật của nhà văn. Trong quá trình ấy, văn học luôn đòi hỏi nhà văn phải tìm tòi, sáng tạo nhưng không được phép thoát ly khỏi đời sống và mỗi một sáng tác phải là “tấm gương phản ánh hiện thực” bằng cái tâm trong sáng của người cầm bút. - Văn học “ <i>làm nảy nở ở con người khát vọng hướng tới chân lý</i> ”: Văn học là nơi nương tựa tâm hồn, nâng đỡ niềm tin của con người vào cuộc sống, là nơi nuôi dưỡng những khát vọng, mơ ước hướng về tương lai tốt đẹp hơn, tươi sáng hơn. Chính điều đó làm cho những giá trị của văn học được khẳng định, được đón nhận và giúp con người hướng khát vọng của mình đến “chân lý” - những điều tốt đẹp nhất của cuộc sống. Mục đích của văn học là hướng đến cái đích cuối cùng của Chân – Thiện – Mĩ.	1.0
	* Chứng minh: - Giới thiệu tác giả, tác phẩm: (dựa phần chú thích)	0.5
	- Chứng minh qua ca khúc “Khát vọng” của Phạm Minh Tuấn. Luận điểm 1: Ca khúc “ Khát vọng” của Phạm Minh Tuấn đã “làm nảy nở ở con người khát vọng hướng tới chân lý” đó là khát vọng hướng tới những tình điều cao đẹp, được cống hiến cho cuộc đời chung. - Là lời ước nguyện chân thành và tha thiết, là những khát khao và lý tưởng cống hiến không mệt mỏi để làm đẹp cho cuộc sống. Cũng là lời nhắc nhở, thúc giục thế hệ trẻ hôm nay phải chọn cho mình lối sống mang đến giá trị trên cơ sở giữ gìn những nét bản sắc của quê hương, dân tộc. + Xuất hiện ở đầu ca khúc, là bốn lần điệp ngữ “hãy sống như...”	5.0

	cộng với kết cấu lặp lại nhấn mạnh lời mong muốn thiết tha của nhạc sĩ dành cho mọi người (Hãy sống như, sống với....) -> Những khát vọng sống cao đẹp, cháy bỏng mà nhạc sĩ muốn thế hệ trẻ hướng tới. + Tám câu thơ còn lại tiếp tục mạch cảm xúc về lẽ sống cao đẹp: <i>Và sao không là gió, là mây để thấy trời bao la</i> <i>Sao không là mặt trời gieo hạt nắng vô tư</i> -> Lời ca tha thiết, dịu dặt rồi vút cao cùng những câu hỏi tu từ tự vấn lòng và tự vấn người (sao không là gió, là mây... để....) -> Liên tiếp các điệp ngữ “sao không ”, “và sao” -> Nhấn mạnh mong mỏi của nhạc sĩ với cuộc đời. -> Là những khát vọng và lý tưởng sống cao đẹp, thể hiện mong ước tự nguyện cống hiến cho cuộc đời, là lẽ sống đẹp của tuổi trẻ và con người hôm nay như một lời động viên, thôi thúc con người hãy sống và theo đuổi những mơ ước, những khát vọng của chính bản thân mình. -> Tất cả đều là những điều bình dị mà ai ai cũng có thể làm được. Đó là sống yêu thương nguồn cội, sống luôn thẳng đầu nhìn về tương lai, để thấy và hòa mình vào với thiên nhiên, với những ước mơ cháy bỏng, và quan trọng nhất là được sống cuộc đời của chính mình, để dù sau này, dù khi trở về với cát bụi cũng không phải hối tiếc bất cứ điều gì. -> Giọng điệu thiết tha, ngân nga cảm xúc, nhịp dồn dập, cảm xúc chân thành của lời ca khiến những mong ước ấy trở nên thật tha thiết, có sức lay động mạnh tâm hồn người đọc, người nghe. + Bài hát “Khát vọng” mang lại cho người đọc cảm giác khát khao, hy vọng và động lực để sống như đời sông, đời núi vươn tới những mục tiêu cao hơn và yêu thương nguồn cội của mình. -> Ca khúc truyền tải được thông điệp tích cực và sâu sắc về lối sống có trách nhiệm và ước mơ, giúp người đọc cảm nhận được giá trị của cuộc sống và tình yêu thương. -> Đó là lời nhắc nhở hãy sống làm sao để mang đến giá trị ý nghĩa cho cuộc đời, đừng sống hoài, sống phí, hãy sống đẹp để cống hiến, làm đẹp cho chính bản thân mình, cho cộng đồng, xã hội từ đó khẳng định được giá trị của mình trên cuộc đời này. -> Bài hát đem đến cho mọi người cảm xúc phong phú, cảm phục tự hào về tình yêu cuộc đời tha thiết mà tác giả gửi gắm. Đó là khát vọng hóa thân để cống hiến và dựng xây cuộc đời. <i>Luyện điểm2. Ca khúc “ Khát vọng” của Phạm Minh Tuấn đã “làm nảy nở ở con người khát vọng hướng tới chân lý” thông qua những hình thức nghệ thuật đặc sắc:</i>	1.0
--	--	-----

	- Bài hát với những ca từ dễ hiểu, lời ca ngọt ngào, êm ái, sử dụng những từ ngữ chất chứa nhiều tâm tư tình cảm, là lời của những trái tim yêu thương cuộc đời, sống tận hiến và luôn hướng tới tương lai trong tâm thế vui vẻ, hạnh phúc nhất - Bài hát sử dụng khá nhiều điệp từ, điệp ngữ nhất là kết cấu lặp lại (<i>hãy sống như... sao không... vì sao...</i>), liệt kê tạo sự liên kết nhịp nhàng giữa các dòng thơ, tạo âm hưởng giục giã, nhấn mạnh những khát khao và mong muốn chân thành của nhà thơ. - Những hình ảnh ẩn dụ giàu sức gợi như “mặt trời gieo hạt nắng, gọi bình minh thức giấc”... -> bài thơ giàu sức gợi, đồng thời tạo âm hưởng du dương, nhẹ nhàng và bay bổng cho bài hát, nhấn mạnh ý tưởng và biểu đạt cảm xúc. - Nhịp 6/8 thông thả, giai điệu trầm ấm, âm vực thấp (đoạn đầu) thể hiện nỗi trăn trở từ lâu đang chất chứa trong lòng. Sang đoạn sau nhịp điệu nhanh, rộn ràng, tha thiết... giai điệu chọt vút lên như muốn bày tỏ khát vọng, ý nguyện thiết tha mong muốn được cống hiến cho cuộc đời chung. * Đánh giá, mở rộng: - Khẳng định ý kiến của M. Gorki là hoàn toàn đúng đắn bởi lẽ nhà văn đã khẳng định bản chất, đặc trưng, vai trò, mục đích... của văn học và ý thức, trách nhiệm, tâm huyết của nhà văn trong quá trình sáng tác văn học. - Bài học: + Người cầm bút: Phải hiểu mình, đề cao sự sáng tạo, tin rằng có thể làm thay đổi con người, thay đổi thế giới bằng những tác phẩm có tính nhân văn sâu sắc. - Đối với bạn đọc: người đọc biết trân trọng, nâng niu những tác phẩm văn học có giá trị.	1.0
--	--	-----
